

به نام آن که بین را کثرت آفریند

بازی‌های

هوش و ریاضی

(سوم راهنمایی)

زیر نظر و با مقدمه دکتر شاکری (شاگردی)

تیزهوشان

شناسه : امینیان، حسین، ۱۳۵۵ -
 عنوان و نام پدیدآورنده : بازی‌های هوش و ریاضی (سوم راهنمایی)؛ پدیدآورنده حسین امینیان؛
 زیرنظر و یا مقدمه دکتر شاکری (شاگردی).
 مشخصات نشر: تهران: تیزهوشان، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری: ۹۶ ص: مصور، جدول، نمودار (رنگی)؛ ۱۹/۹۰/۹۰ م.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۸۲-۰۸-۱
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 یادداشت: عنوان دیگر: بازی‌های هوش و (ریاضی) سوم راهنمایی.
 موضوع: سودوکو
 موضوع: ریاضیات -- سرگرمی‌ها -- ادبیات نوجوانان
 موضوع: سرگرمی‌های علمی -- ادبیات نوجوانان
 شناسه افزوده: شاگردی، مهدی، ۱۳۴۰، ناظر، مقدمه‌نویس
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۰/۸۷۴ الف/س/ GV۱۵۰۷
 رده بندی دیویی: ۷۹۲/۷۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۷۷۰۴۳

www.Tizhoushan.net

واحد آموزش میرداماد ۲۲۲۲۲۲۴۴
 صادقیه ۴۴۲۱۲۹۰۷
 دفتر مرکزی ۸۸۸۰۸۲۹۵-۸

تهران- صندوق پستی ۱۴۱۵۵-۱۶۵۳ فاکس: ۶۶۴۹۴۴۰۴

مرکز پخش تهران: خیابان انقلاب/ خیابان دانشگاه/ نرسیده به جمهوری/ کوچه‌ی بهار/ پلاک ۳- واحد ۳
 تلفن: ۶۶۹۷۲۸۵۴

نام کتاب: بازی‌های هوش و (ریاضی) سوم راهنمایی
 پدیدآورنده: حسین امینیان
 زیر نظر: دکتر مهدی شاگردی (دکتر شاکری)
 ناشر: مجتمع فرهنگی- انتشاراتی تیزهوشان
 ناظر فنی: مهندس محمدحسین شاگردی
 ویراستار: زهرا شاگردی
 تصویرگر و صفحه‌آرا: حسین شیروانی
 شمارگان: ۱۰،۰۰۰
 لیتوگرافی/ چاپ/ صحافی: زرین/ دلارنگ/ حافظ
 نوبت چاپ: اول ۹۱-۱۳۹۰ (تمام رنگی)
 قیمت: ۶۰۰۰ تومان

کلیه‌ی حقوق این اثر متعلق به ناشر بوده و هرگونه نسخه‌برداری و تکثیر از کل یا جزء آن براساس قانون
 نشر مصوبه‌ی مجلس شورای اسلامی پیگرد قانونی دارد.

تدویم: دیای محترم آخوژی و پدرین و مادرین

اگر به شما بگویند، «فرزند شما تیزهوش است» چقدر خوشحال می‌شوید؟ البته شاید خلاف آن، یعنی شنیدن این که شما دارای فرزنددی با توان هوشی پایین هستید، سبب نگرانی خاطر شما گردد!

بسیار اتفاق می‌افتد که علائق و عواطف مادرانه یا پدرانه‌ی ما، بر واقعیت‌های موجود در فرزندانمان غالب می‌شود و بدون اطلاع از معیارهای لازم، آنان را افرادی خارق‌العاده به حساب می‌آوریم و برعکس؛ در مواردی عدم انطباق اعمال و رفتار فرزندانمان با بعضی از انتظارات ذهنی ما که معمولاً جنبه‌ی مقایسه‌ای هم دارد، باعث مشکلاتی برای بچه‌ها می‌شود.

بدون شک، داشتن اطلاعاتی هرچند کلی درباره‌ی مقوله‌ی هوش و تیزهوشان می‌تواند، بسیاری از سؤال‌ها و نگرانی‌های ما را درباره‌ی فرزندانمان برطرف کند.

هوش، تیزهوش و فوق‌هوش چند گانه!

هوش، از واژه‌ها و مفاهیمی است که ارائه‌ی تعریف واحدی برای آن سال‌ها مورد بحث روانشناسان بوده و با توجه به پیچیدگی ابعاد وجودی انسان، از جنبه‌های مختلفی تعریف شده است.

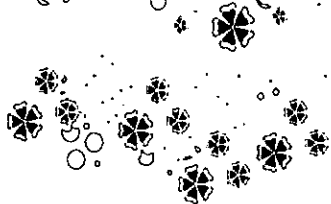
اگرچه ارائه‌ی تعریف واحدی از هوش، سال‌ها به طول انجامید، اما در بیانی ساده و اجمالی می‌توان این چنین بیان داشت که «هوش مجموعه‌ای از توانمندی‌های وجودی هر انسان است که به صورت سازگاری با محیط نمایان می‌شود».

ما با هوش به حل مسائل و ارائه‌ی راه‌کارهایی در زندگی و گاهی بروز نوآوری و خلق آثار هنری می‌پردازیم. در سخنوری و ایجاد ارتباطات اجتماعی و همین‌طور برای پاسخ به چهرایی که در ذهن‌مان به دلیل دقت بصری به محیط اطراف رخ می‌دهد نیز از هوش خود استفاده می‌کنیم.

با این تعریف و تفصیل، اصطلاح تیزهوش و نخبه به افرادی اطلاق می‌شود که در توانایی‌های یاد شده، برجستگی بیشتری داشته باشند.

تحقیقاتی که طی سالیان اخیر درباره‌ی واژه‌ی هوش به عمل آمده سبب پدید آمدن نظریات مختلفی گردیده، از جمله این که زمانی تصور می‌شد، هوش هر فرد کاملاً ارثی است و تأثیرات محیطی در آن نقشی ندارند، اما با گذشت زمان و تحقیقات بیش‌تر، امروزه اعتقاد بر این است که در میزان بروز توان هوشی هر فرد، علاوه بر ارث، محیط هم بسیار مؤثر می‌باشد. هرچند میزان نقش هر کدام قابل تأمل است، اما واقعیت این

است که نقش محیط (اعم از خانواده/ مدرسه/ اجتماع)، علاوه بر آن که می‌تواند نقش مؤثری در بروز استعدادها داشته باشد، به همان اندازه نیز می‌تواند به صورت مهار استعدادهای بالقوه اثرگذار باشد.

بدین سبب، لازم است در اظهار نظر توان ذهنی فرزندانمان مراقب باشیم و معیار سنجی آن‌ها را محدود به یک بُعد از هوش مثل هوش ریاضی و منطقی نکنیم. چرا که با فرضیه‌های قابل تأمل امروزه و موضوع هوش چندگانه (ریاضی منطقی/ فضایی/ هنری/ جسمی حرکتی/ درون فردی/ اجتماعی و هوش کلامی) چنین برخوردی منطقی نخواهد بود.

تست‌های هوش (I.Q)

بسیاری از اولیا علاقه‌مندند بدانند فرزندشان از نظر هوشی در چه وضعیتی قرار دارد. هرچند بیش از یک قرن از ابداع آزمون‌های هوش می‌گذرد، اما اولین آزمون هوش در سال ۱۹۰۵ میلادی در فرانسه منتشر و به نام بینه - سیمون به ثبت رسید. آزمون‌های هوش به مرور زمان تکامل یافته و تغییرات عمده‌ای به خصوص در جهت رفع ضعف‌های مربوط به خلاقیت در آن‌ها ایجاد شده است. امروزه آزمون‌های هوش در مراکز آموزشی کشور ما نیز بسیار متداول شده و اصطلاح بهره‌ی هوشی (I.Q) (Intelligence Quotient) برای بیش‌تر اولیا واژه‌ای آشنا است.

اندازه‌گیری و سنجش هوش با روش‌های مختلفی در کشور ما انجام می‌گیرد، اما باید در نظر داشت که انطباق صحیح آن‌ها با مسائل فرهنگی، اجتماعی و البته میزان مهارت شخص تست‌گیرنده در اعتبار این آزمون‌ها نقش بسیاری دارد.

اصطلاح بهره‌ی هوشی (I.Q) در واقع حاصل عبارت $\frac{\text{سن عقلی (Mental Age)}}{\text{سن تقویمی (Choronological Age)}} \times 100$ است. در این فرمول عدد ۱۰۰ به‌طور قراردادی برای نشان‌دادن بهره‌ی هوشی در نظر گرفته می‌شود. عدد ۱۰۰ برای کودکی با بهره‌ی هوشی عادی در نظر گرفته شده و بر این اساس، بهره‌ی هوشی کمتر از ۱۰۰، به معنای آن است که فرد از گروه سنی خود عقب‌تر و بهره‌ی هوشی بالای ۱۰۰ به معنای بالاتر بودن فرد از نظر هوشی نسبت به گروه سنی خود می‌باشد.

لازم به‌ذکر است، امروزه با توجه به موضوع هوش چندگانه، روانشناسان بر این اعتقادند که هوش انسان، پیچیده‌تر از آن است که بتوان آن را در یک آزمون نود دقیقه‌ای سنجید!!

پارهای تشخیص تیزهوشان:

توجه داشت که تعداد افراد تیزهوش نسبت به کل جمعیت بشر بسیار اندک است و معمولاً در آمارهای ارائه شده، اختلاف نظرهای زیادی وجود دارد که البته تنیدگی انسان مهم‌ترین علل این اختلاف نظرهاست. چنانچه در موارد بسیاری استعدادهایی از بعضی افراد بروز کرده که تصور آن هم به ذهن نمی‌رسیده است. گر آن که در دوره‌های مختلف، معیارهای ارزشی متفاوت بوده و همین امر در تعیین رتبه‌های معیارهای تشخیصی اثرگذار بوده است. هم‌چنین، موضوع سعی و تلاش و اثر در بروز استعدادها و توانمندی‌های بشری را نیز نباید از نظر دور داشت.

چند معیارهای بسیاری برای تعیین تیزهوشی ذکر شده است اما از موارد تشخیصی در حال حاضر در بین روانشناسان مطرح است شش معیار ذیل جایگاه مهم‌تری نه است که عبارتند از:

(۱) بالا بودن هوش عمومی یا توانایی ذهنی عام

(۲) دارا بودن جوهره‌ی مدیریتی

(۳) علائق هنری (به‌صورت خودجوش)

(۴) بالا بودن قدرت روان‌تنی (Psychomotor)

(۵) پیشرفته‌ی تحصیلی بودن

(۶) تفکر خلاق بالا

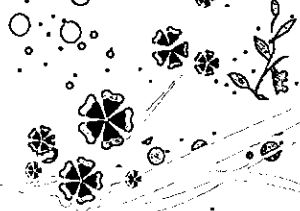
قابل ذکر است که هر کدام از معیارهای فوق قابل بحث و تأمل بوده که در این پیش‌گفتار جای پرداختن به آن نیست.

ش هیجانی (Eiq) Emotional Intelligence

چند دهه‌ی اخیر بررسی‌هایی بر روی افرادی صورت گرفته که با وجود دارا بودن ضریب هوشی (IQ) بالا در کودکی در بزرگسالی افراد موفق نبوده‌اند و عکس افراد موفق بزرگسالی که در کودکی از نظر ضریب هوشی در حد معمولی بوده‌اند. این واقعیت توجه دانشمندان را به‌سوی موضوع مهمی معطوف داشت که «هوش هیجانی» نام گرفت.

نمود هیجانات درونی در انسان، کنترل و عدم کنترل آن‌ها واقعیتی است که تأثیر آن شکل‌گیری شخصیت، موفقیت یا عدم موفقیت اجتماعی بسیار نقش‌آفرین می‌باشد. این خاطر امروزه به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت‌های فردی و اجتماعی ای آن اهمیت بسیار زیادی قائل شده‌اند.

واقعیت این است که هیجانات با انسان همراه است و دلیلی بر مهار و یا از بین بردن آن نیست، بلکه معقول‌تر «کنترل» آن‌ها است. بی‌تردید مهار هیجانات باید از درون انسان آن هم به‌وسیله‌ی قدرت «عقل و خرد» صورت گیرد که در این حالت، نقطه‌ی

تلاقی عقل و هیجانات، مولّد پدیده‌ی هوش هیجانی خواهد شد و این پدیده آنقدر اهمیت است که امروزه نقش آن را در موفقیت‌های فردی و اجتماعی بسیار بیش از بهره هوشی (I.Q) می‌دانند.

در نظر داشته‌باشیم دوره‌ی کودکی بهترین زمانی است که می‌توان به موضوع هوش هیجانی توجهی خاص نمود، ضمن این‌که این پدیده قابل تقویت و رشد هم می‌باشد بدین علت نقش ما اولیا در آموزش فرزندان در جهت کنترل هیجانات و بالنتیجه افزایش هوش هیجانی بسیار با اهمیت است.

تیزهوشان و تاریخچه‌ی جهاتی آن:

تیزهوش‌ها همان‌هایی هستند که در طول تاریخ همیشه توجه بسیاری را به خود جلب کرده‌اند. چنانچه کنفوسیوس در چین و افلاطون در یونان به این قشر توجه ویژه‌ای داشته‌اند. افلاطون معتقد بود باید به افراد نخبه فلسفه آموزش داد و مسئولیت‌های حکومتی را به آن‌ها سپرد.

هم‌چنین، توجه به افراد نخبه و سرآمد و شروع و جداسازی و آموزش‌های ویژه به کودکان سرآمد و تیزهوشان در عصر حاضر تقریباً به حدود یک قرن پیش برمی‌گردد، چنانچه براساس مستندات تاریخی، اولین مدرسه‌ی تیزهوشان به‌طور رسمی در اوایل قرن بیستم در امریکا پایه‌گذاری شد و سپس در دیگر کشورها توسعه یافت.

جالب آن است که در همان سال‌ها مطالعات و تحقیقات بسیاری در رابطه با عملکرد و میزان تأثیر این افراد انجام گرفت. از جمله در یک پروژه‌ی تحقیقاتی که حدود ۴۰ سال به‌طول انجامید و بررسی ۱۵۰۰ تیزهوش ۱۰ ساله را در چهل سال پیگیری نمود، نتایج ارزنده‌ای از اثرات این قشر، در پیشرفت علم و صنعت و تکنولوژی در کشور امریکا به‌جای گذاشت که از آن پس همچنان نوع توجه به آن‌ها بسیار ریزبینانه‌تر گردید.

لازم است بدانید، عده‌ای پیشرفت امریکا را تا حد زیادی مرهون تفکر و توجه به همین افراد می‌دانند.

در حال حاضر در بیش‌تر کشورهای پیشرفته، بودجه‌ی خاصی را برای تربیت کودکان نخبه در نظر می‌گیرند.

ایران و استعدادهای درخشان

در کشور ما تاریخ تأسیس استعدادهای درخشان به قبل از انقلاب اسلامی برمی‌گردد آن هم محدود به تهران و سپس مشهد و کرمان. اما بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی در پی توجه بیش‌تر به موضوع مهم تیزهوشان، به همت مسئولان وقت، این مراکز

ت نام «سازمان ملی پرورش استعدادهای درخشان» (سمپاد) به طور کمی گسترش
ت، چنانچه علاوه بر مراکز استان‌ها در حال حاضر در بعضی از شهرستان‌ها که
رای شرایط لازم می‌باشند، این مراکز توسعه یافته است.

حال حاضر در کشور ما معدل بالا در پایه‌های تحصیلی چهارم ابتدایی و دوم
مغنیایی به ترتیب جهت حضور در آزمون ورودی مقاطع راهنمایی و دبیرستان
س شرط لازم در نظر گرفته شده است. نکته‌ی قابل تأمل آن که شرایط پذیرش
ود به مراکز سمپاد در ایران، معیار «پیشرفته‌ی تحصیلی بودن» است! که این
ی تأمل دارد. چنانچه در معیار پیشرفته‌ی تحصیلی، باید در نظر داشته باشیم که:
چند بیش‌تر تیزهوش‌ها، پیشرفته‌ی تحصیلی هستند، اما هر پیشرفته‌ی تحصیلی
اما تیزهوش نیست!

مر چند حجم بالای متقاضی و ظرفیت محدود این مراکز را در انتخاب این نوع
جش نباید از نظر دور داشت.
چنین قابل ذکر است متأسفانه در حال حاضر در کشور ما برای مقطع ابتدایی
اگر استعدادهای درخشان وجود ندارد.

تقی قلی قلی...

موارد مهمی که امروزه در سیستم‌های نوین آموزشی دنیا در نظر گرفته می‌شود
جه به بُعد «تفکر خلاق» بچه‌هاست. بر این مبنا، سال‌هاست ایجاد آرامش و
ش‌زدایی از بچه‌ها در محیط‌های آموزشی از معیارهای قابل توجه آموزش کودکان
آمد است.

شاءالله در کشور ما هم این تفکر هر چه بیشتر عملی گردد.

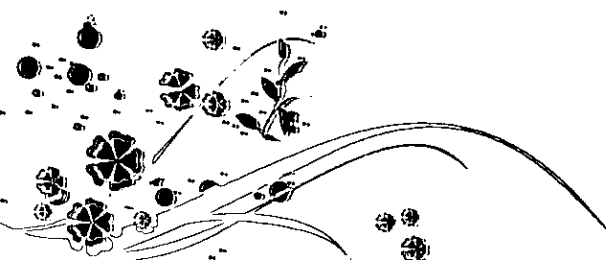
طرحی کتاب حاضر:

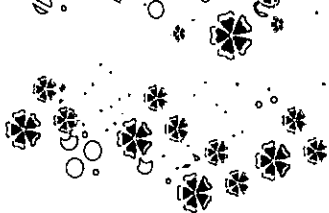
اب حاضر یکی از مجموعه کتاب‌های بازی‌های هوش و ریاضی در گروه سنی
جوانان است که برای داوطلبان پایه‌ی سوم راهنمایی گردآوری و تدوین شده است.
بد است این اثر علاوه بر تقویت هوش ریاضی منطقی این عزیزان، نقش مؤثری در
ایش سرعت ذهن داوطلبان مراکز سمپاد و مدارس نمونه در پاسخ و حل سؤالات
ش نیز داشته باشد.

شاد و سربلند باشید

دکتر مهدی شاگردی (دکتر شاکری)

تهران / مهر ۱۳۹۰

.....

۹ معما

۱۷

۲۹ بخش

۵۰

۵۴ جواب معماها

۶۵

۸۴ بخش

۵

www.ketab.ir